

Recensent: Merthe van der Bruggen

Myrthe van der Meer: 'PAAZ' Psychiatrische roman. Uitgeverij The House of Books, Vianen 2012. ISBN: 9789044336672 (Bipolaire stoornis/Asperger/ ED/1)

Zie ook www.thehouseofbooks.com en www.myrthevandermeer.nl

Soort boek/Ziekte/Stijl:

Prettig geschreven roman over het verblijf van een suïcidale jonge vrouw op de psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis (PAAZ). Het boek is in hoge mate gebaseerd op ervaringen van de schrijfster. Zij beschrijft het dagelijks leven op de PAAZ in een droogkomische en observerende stijl, die de absurditeit ervan goed doet uitkomen. Een ontroerend verhaal, dat door Van der Meers distantie nergens sentimenteel wordt. Thuis verkrijgbaar via www.thehouseofbooks.com.

Over de schrijfster:

Myrthe van der Meer (1983, pseudoniem) was als kind al depressief en wilde het liefst stoppen met leven. Zij sprak hier echter met niemand over en nam aan dat iedereen diep van binnen dood wilde. Uiterlijk functioneerde ze prima. Ze kreeg een drukke baan als redacteur bij een grote uitgeverij, die haar hielp haar doodswens op een afstand te houden. Toen ze een burn-out kreeg en niet meer kón werken, werd haar wens om te sterven urgent. Ze begon actief plannen te maken en besloot hierover contact op te nemen met haar huisarts. Deze liet haar direct opnemen in de psychiatrische afdeling van een ziekenhuis, de PAAZ. Van der Meer bleef daar vijf maanden.

De dag nadat ze uit de psychiatrische kliniek ontslagen werd, begon ze te schrijven aan deze roman, die haar verhaal vertelt. Na haar PAAZ-periode kreeg Van der Meer twee diagnoses: manisch-depressief (tegenwoordig vaker bi-polaire stoornis genoemd) en Asperger, een stoornis in het autistisch spectrum. Zij vertelt hierover in een uitzending van het TV-programma *Boeken* van Wim Brands (VPRO, 4 november 2012). De diagnose Asperger is opvallend. Hoofdpersoon Emma wordt in het boek ook onderzocht wordt op Asperger, maar blijkt de stoornis niet te hebben.

Zie voor het interview met Van der Meer in "Boeken" :

<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1301919>

Korte Beschrijving:

Emma, een hoogopgeleide en op het oog geslaagde jonge vrouw, belandt met een "actieve doodswens" op de psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis (PAAZ). Dat blijkt een wereld op zich te zijn, waar de "gekke" soms lastig van de "normalen" zijn te scheiden. Ze beschrijft het dagelijks leven op de afdeling met de naargeestigheid, de kameraadschap en beroepsafwijkingen die daarbij horen. Vier

maanden lang slaat haar behandeling niet aan: haar medicatie werkt niet, ze slaapt nauwelijks en haar doodswens blijft continue aanwezig. Ook begrijpt ze niet waarom ze is opgenomen: iedereen wil toch diep in zijn hart liever dood? Voor haar behandelaars blijft Emma ongrijpbaar, wat hen op het idee brengt dat ze Asperger zou kunnen hebben. De omslag komt als Emma op jeugdherinneringen stuit, die verwijzen naar de bron van haar depressie. Langzaam keren haar emoties terug en merkt ze dat ze wil blijven leven. Vijf maanden later verlaat ze de PAAZ om haar therapie verder ambulant te ondergaan.

De flaptekst luidt: “Als Emma van de ene op de andere dag opgenomen wordt op de PAAZ, weet ze één ding zeker: hier is een fout gemaakt. Ze heeft namelijk een leuke baan, een geweldige vriend en een goed leven, dus dat ze dood wil kan dan toch geen probleem zijn? Het is het begin van Emma’s zoektocht door de absurde wereld van de psychiatrische kliniek met al haar regels, pillen en diagnoses – een zoektocht naar de uitgang, maar boven alles een zoektocht naar zichzelf. Tijdens haar reis langs vreemde patiënten en nog vreemdere therapeuten, depressieve kerstballen en onverwachte vriendschappen, begint Emma te beseffen dat ze hier niet voor niets zit, en dat zij de enige is die kan bepalen of, maar vooral ook hóé ze ooit de paaz weer verlaat.”

Wat viel op:

Hoewel deze roman over emotionele ontreddeering gaat, overweegt toch de humor. Tezelfdertijd doet de schrijfster nergens af aan de ernst van de situatie waarin zij en haar medepatiënten zich bevinden. Zij blijft ten alle tijden respectvol.

Van der Meer kan prima observeren. Ze beschrijft feilloos hoe de verschillende disciplines op de afdeling samenwerken en – misschien even zo vaak – hoe ze elkaar tegenwerken. Er is nogal wat miscommunicatie op de afdeling. Zo hanteren behandelaars tegenstrijdige visies. Emma’s psycholoog vindt dat haar problemen vooral met praten opgelost moeten worden, terwijl haar psychiater veel van medicatie verwacht. Als de behandeling niet aanslaat, geven ze elkaars methoden de schuld voor de vertraging. Ook voelt Emma zich regelmatig overdonderd door de ingewikkelde uitleg van haar behandelaars, die bol staat van jargon.

Van der Meer blijft bij observaties, ze laat interpretaties aan de lezer over. Die kan echter wel aanbevelingen voor een betere gezondheidszorg uit haar verhaal distilleren. Allereerst lijkt het boek te pleiten voor meer afstemming tussen behandelaars en een betere benutting van de informatie in het patiëntendossier.

Ook kaart het boek aan hoe geestelijk begeleiders hun patiënten kunnen laten voelen dat zij hen serieus nemen. Ze kunnen hun taal aanpassen aan die van de patiënt, nagaan of deze hen nog volgt. En zij kunnen het maar beter toegeven als ze niet meer weten hoe de behandeling verder moet. Van der Meer benadrukt hoe belangrijk het is

dat ze dat uitspreken. Zo kunnen zij hun cliënt nabij blijven in hun wanhoop. Dat is beter dan hen alleen te laten met de gedachte dat ze iedereen teleurstellen – zelfs hun behandelaren.

Aangezien dit boek een roman is, dringt de vraag zich op in hoeverre Emma op Van der Meer lijkt. Delen zij hetzelfde trauma? In een woord van dank dat zij aan haar ouders richt, onderscheidt Van der Meer hen uitdrukkelijk van die van de fictieve Emma. Welke conclusies mag de lezer daaruit trekken?

Heeft Van der Meer, net als Emma, eerst een negatieve Asperger diagnose ontvangen? En zo ja, hoe is men dan later tot een positieve diagnose gekomen? Was er bij haar familieleden ook sprake van autisme? En heeft dit bijgedragen aan haar trauma? We weten het niet.

Citaten:

- Pag. 20/21: ‘Mijn hoofd is veranderd in een groot, zwart aambeeld dat langzaam in mijn kussen zakt. Dwars door het kussen heen! Even voel ik paniek: Wat gebeurt er dan met de rest van mijn lijf? Wordt dat aan mijn nek mee omlaag gesleurd? Verdwijnt ik straks helemaal in het gat? Maar nee. Het hoofd is nu al door het hoeslaken verdwenen en mijn lichaam blijft gewoon liggen. Het zakt onverminderd voort, door het matras, de vulling en de rubberen ziekenhuishoes heen tot het uiteindelijk op de diep doorverende spiralen van de bedbodem blijft liggen.
Metaal op metaal. Dat is waarom het niet verder kan.
Temazepam dus.
Cool.
Verder slaap ik er geen minuut langer door.’
- Pag. 129: ‘Ik wil oplossen in het niets, vergeten dat ik besta. [...] Het is of ik langzaam uit elkaar val, alsof iedereen die vertrekt een stukje van mij meeneemt. Ik val nog steeds een kilo per week af, de hartmedicatie werkt niet goed en ik slaap nog steeds niet. Ik word niet beter. Ik ga alleen niet dood.’
- Pag. 175: ‘Dokter Visser bladert energiek door haar papieren. “Goed”, zegt ze dan, “vorige keer hebben we het al even gehad over het gebrek aan vooruitgang in je behandeling”.
Argwanend besef ik dat ik haar nog nooit zo vrolijk heb gezien.’
- Pag. 206: ‘Ik kijk op van de vloer en gluur met de moed der wanhoop naar mijn psychiater. In haar ogen zie ik dezelfde professionele vriendelijkheid waar ik al vier maanden lang aan doodga. Een hyperefficiënte psychiater is als een warm bad

vol piranha's. Dokter Visser luistert wel, maar ze hoort me niet. Haar probleem: ik ben geen ziekte, maar een patiënt. Mijn probleem : zij is een arts, geen medicijn.'

- Pag. 338: ‘ “Misschien had het geholpen als je dat gewoon had gezegd”. “Wat had gezegd?” Ik kijk haar vluchtig aan maar ze lijkt oprecht geïnteresseerd. “Dat je het niet meer wist. Want ik wist het ook niet meer. Dan had ik me misschien niet zo alleen gevoeld.” “Zou dat echt geholpen hebben? Als je van je arts hoort dat die het niet meer weet?” “Ja”, zeg ik. “ Ik denk het wel. Die arts zegt daarmee namelijk ook dat hij nog steeds geloof dat de patiënt een probleem heeft, ook al kan hij hem niet genezen. Je hoeft als arts niet overal een antwoord op te hebben om hem te kunnen helpen, alleen al door er te zijn en hem te steunen. Dat heb jij uiteindelijk ook voor mij gedaan met dat gesprek: je nam mij serieus. En dat hielp mij weer om mezelf serieus te nemen.”

Recensie / extra (bron: www.myrthevandermeer.nl)

Pillen en psychiaters

Emma heeft het voor elkaar: ze is redacteur bij een uitgeverij en heeft een lieve vriend. Tot een burn-out en een depressie haar op de psychiatrische afdeling van een ziekenhuis (PAAZ) doen belanden. Pillen, psychiaters, slapeloze nachten en doorgedraaide medepatiënten volgen. Ontroerend, eerlijk, hilarisch en aangrijpend. Viva, oktober 2012

‘Beklemmend herkenbaar’

Mike Boddé, cabaretier en schrijver van Pil